

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
BRNO

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1989

BRNO 1993

die zweite mit Material der Věteřov-Gruppe erfaßt. Das Hangende ergänzte im unteren Teil eine Schicht ohne archäologisches Material. Im Lößliegenden war eine konische, stellenweise doppelkonische Grube mit Funden aus der späten Phase der Únětitzer Kultur eingetieft. Im Grubenboden fand man Grübchen, die wir als Spuren von einer Leiter interpretierten. Der Burgwall Vala befindet sich in unmittelbarer Nähe der eponymen Lokalität der Věteřov Gruppe - der befestigten Siedlung auf Nové hory bei Věteřov.

SEDMÁ VÝZKUMNÁ SEZÓNA NA CEZAVÁCH U BLUČINY (okr. Brno-venkov)

Milan S a l a š , Moravské zemské muzeum Brno

V r.1989 se výzkum soustředil na dokončení odkryvu plochy čtverců 11L a 10L z předešlé sezóny (Salaš 1991). Nově byla otevřena pouze menší plocha (1,2 x 1,8 m) navazující na východní konec severní strany vytěženého již čtverce 12L, což bylo motivováno snahou plošně odkrýt v absol. hloubce 1,0 m se nacházející sídlištní jámu (obj. 28), zapuštěnou do černozemního horizontu (vrstva III). Jižní okraj tohoto objektu byl zachycen vlastně již v r.1988 na ploše čtverce 12L, avšak zásypem se jáma výrazněji projevila až na severním profilu čtverce. V nevelkém (ø 0,9 m) a poměrně mělkém (0,3 m) objektu bylo soustředěno značné množství věteřovské keramiky včetně celých nádob, dále se vyskytly mimo jiné i části kamenných podložek, kostěné a parohové artefakty.

Ve čtverci 11L navázala těžba na předcházející sezónu v absol. hloubce 1,4 m, kde při ZKB již začala jakožto intaktní, černozemní horizont vystupovat vrstva III, přičemž východním směrem, proti svahu, její hloubka narůstala až na 1,7-1,9 m. Potvrzuje se tak situace, konstatovaná již u dříve odkrytých čtverců, že totiž vrstva III modeluje původní sklon jílového a sprašového podloží a teprve vrstvou II, zejména její splavovanou částí (IIa), vzniká rozdílný, větší sklon současného terénu. Zatímco tedy východozápadním směrem je mocnost vrstvy III relativně konstantní, od severu k jihu její mocnost mírně narůstá (ve čtverci 11L rozdíl mezi severním a jižním kontrolním blokem 0,2 m) a stejně tak se projevuje vrstva II (na jižním KB o 0,3-0,5 m mocnější než na severním KB), což svědčí o původně mírném severojižním sklonu terénu, resp. o širší terénní depresi uprostřed západního svahu Cezav nad horní hrází. Mocnost vrstvy II narůstá tedy východním i jižním směrem, a proto ve východnějších částech čtverce 11L byl velatický horizont očekáván ještě poněkud hlouběji (1,5-1,6 m), nálezově se však již neprojevil, a tak byly na ploše tohoto čtverce v r.1989 odkrývány pouze starobronzové situace a objekty, které bylo možno rozeznat nejdříve v absol. hloubce 1,7-1,8 m.

Ve čtverci 11L v absol. hl. 1,4-1,5 m místy vystoupila nepravidelná okrová probarvení jemné hlíny, která dosahovala mocností max. 0,1 m a vytrácela se. Pouze v severovýchodním rohu čtverce a při severním profilu vystupovala jemná, okrově propálená hlína stále intenzivněji a začínala se koncentrovat do dvou poloh, které - jak se později ukázalo - souvisely částečně s objekty 34 a 35, neboť okrově propálená hlína se objevila v ústí těchto jam jako součást jejich zásypu.

Celkem bylo ve čtverci 11L zachyceno osm do vrstvy III a případně i do sprašového a jílového podloží zapuštěných sídlištních objektů (29-30, 32-37) a jedna kúlová jamka. Zcela odkryty a vytěženy byly pouze věteřovské objekty 29,

32 a 36, zbývající (30, 34, 35, 37) nebylo možno kompletně odkrýt buď proto, že přesahovaly exkavační plochu, danou východozápadní linií čtverců řady "L" (obj. 34, 37, 30), nebo že zasahovaly ještě do dělicího bloku mezi čtverci 10-11L (obj. 30, 35). Vzhledem ke komplikovanější stratigrafické situaci v severovýchodním rohu čtverce byl v tomto prostoru v abs. hloubce 1,7 m vytyčen další, pomocný kontrolní blok, který v r.1989 nebyl již odtěžen a do něhož svojí východní čtvrtinou zasahuje obj. 34 a severní polovinou obj. 33. Téměř všechny objekty jsou podle běžného střepového, sídlištního materiálu věteřovské, pouze obj. 33 je únětický a mělký, nevýrazný obj. 37 zůstal blíže nedatován.

Ve čtverci 10L skončila těžba v r.1988 v abs. hloubce 1,4-1,6 m, kde se v jeho východní části nacházela ve spodní polovině vrstvy IIb výrazná kumulace nálezů s převážně velatickou keramikou (dodatečně fixována jako objekt K4). V následujících 10 cm (1,6-1,7 m) podél severního profilu čtverce vystoupila již vrstva III, která zde dosahovala mocnosti pouze 0,2-0,3 m a nasedala již na jílové podloží. Vzhledem k jižnímu a západnímu sklonu vrstvy III na ostatní ploše čtverce v abs. hloubce 1,6-1,7 m dále pokračovala vrstva IIb s posledními zbytky objektu K4, současně se objevily dvě další, úzce lokální a přitom značně kompaktní nálezové kumulace, v nichž dominovaly střepy větších velatických nádob (K5 v jihozápadním rohu a přilehlé části kontrolního bloku; K6 v jiho-východním rohu). V hloubce 1,8-2,0 m i podél jižního profilu vystoupila vrstva III, jejíž mocnost zde kolísala od 0,2 do 0,5 m.

Starobronzové objekty byly ve čtverci 10L zachyceny jen tři, všechny při jižním profilu a všechny zapuštěné pouze do vrstvy III. Obj. 30 přesahoval do jihozápadního rohu přes kontrolní blok ze čtverce 11L, východně byl pak v jeho těsné blízkosti zachycen severní okraj obj. 31, ten se však nepodařilo blíže datovat. Poslední registrovaný objekt (38) se nacházel ještě o dva metry východněji, těsně při jižním profilu čtverce. Tento objekt byl tvořen vlastně jedinou, celou a vzhůru dnem postavenou nádobou a jen při její jižní straně leželo hrotem vzhůru masivní kostěné šídlo. Ve vzdálenosti 1 m, zcela v jihovýchodním rohu čtverce byla ve stejné úrovni jako dno nádoby (abs. hl. 2,0 m) vypreparována plošně nevelká, ale velice kompaktní a hutná kumulace zvířecích kostí. Sama nádoba byla zapuštěna do černozemního horizontu, aniž by bylo možno postihnout jakékoliv jeho narušení v podobě odlišného okolního probarvení či zásyvu. V hrdle nádoby byly vedle sebe uloženy dva opracované, dokonale ze všech stran sbroušené kamenné artefakty a v těle nádoby se nacházely dva značně strávené kostěné hroty. Je nepochybné, že tento objekt je výsledkem rituálního aktu; ve vrstvě kolem nádoby i v ní bylo nalezeno také několik drobných zlomků kostí, včetně přepálených, pro jejich fragmentárnost však není možno ani určit, zda jsou lidské, takže možnost žárového pohřbu zcela spolehlivě prokázat nelze. Vlastní nádoba s vyšším, užším hrdlem, dvěma protilehlými, horizontálními uchy posazenými těsně nad výduř a s rytou výzdobou má na Moravě několik morfologických analogií a všechny patří podle horizontálních uch předklasickému období únětické kultury (Stuchlík 1981, 24). Objekt 38 je tak prvním spolehlivým dokladem toho, že centrální část návrší Cezavy byla využívána již ve starším období únětické kultury a zřejmě je i jedním z prvních důkazů existence starounětických výšinných lokalit na Moravě vůbec.

V průběhu systematického odkryvu byla na lokalitě průběžně prováděna i povrchová prospekce. Na východním konci parcely č. 2063, asi 20 m západně od cesty přes vrchol Cezav, byly za pomoci polského detektoru PI (cf Mencil 1987) nale-

zeny dva zlomky měděných slitků a dva zlomky srpových čepelí. Protože přesně v těchto místech byl v r.1977 objeven bronzový depot XIII (cf. Říhovský 1982, tab. 59-60; Salaš 1985, 43-45: zde uvedena chybně parcela č.2064), budou uvedené zlomky s největší pravděpodobností součástí tohoto celku.

L i t e r a t u r a :

- Mencel, W. 1987: Zastosowanie lokalizatorów metali jako przyrządów pomocniczych w badaniach archeologicznych, *Silant* XXIX, 121-128.
- Říhovský, J. 1982: Základy středodunajských popelnicových polí na Moravě. StAÚ Brno X/1. Praha.
- Salaš, M. 1985: Metalurgická výroba na výšinném sídlišti z doby bronzové u Blučiny, *ČMM* LXX, 37-56.
- 1991: Šestá výzkumná sezóna na Cezavách u Blučiny (okr. Brno-venkov), *PV* 1988, 25-27.
- Stuchlík, S. 1981: Osídlení jeskyň ve starší a střední době bronzové na Moravě. StAÚ Brno IX/2. Praha.

S i e b e n t e G r a b u n g s s a i s o n a u f C e z a v y b e i B l u č i n a (B e z . B r n o - v e n k o v) . Im J. 1989 wurde die Abdeckung der Quadrate 11L und 10L aus der vorherigen Saison beendet (Salaš 1991). Nur bei der Nordseite des bereits geförderten Quadrates 12L hat man eine kleinere Fläche derart geöffnet, damit flächlich die Siedlungsgrube (Obj. 28) der Věteřover Gruppe abgedeckt werden konnte, die mit ihrem Rand am nördlichen Profil des Quadrates 12L schon im J. 1988 registriert worden war. Die Stratigraphie in den Quadraten 11L und 10L zeugt im Einklang mit den früheren Beobachtungen davon, daß sich inmitten des Westhanges von Cezavy oberhalb des oberen Dammes ursprünglich eine breitere Terraindepression befunden hat. Diesem entspricht nicht nur das Gefälle des intakten Löß- und Tegelliegenden, sondern auch das Anwachsen der Schichtenmächtigkeit in östlicher und südlicher Richtung.

In beiden Quadraten wurde schon im J. 1988 die ursprüngliche Fundsituation des Velaticer Horizontes erreicht und fast ausgehoben (Salaš 1991), nur im Quadrat 10L erschienen noch in der absoluten Tiefe von 1,6-1,7 m zwei eng lokale Fundkummulationen, in denen Scherben von größeren Velaticer Gefäßen dominierten (Objekte K 5-6). Ansonsten hat man nur altbronzezeitliche Situationen und Objekte abgedeckt, die sich erstmalig in der absoluten Tiefe von 1,7-1,8 m zu äußern begannen. Außer Obj. 28 wurden so insgesamt 11 Objekte erfaßt, die in den Schwarzerde-Horizont (Schicht III), eventuell auch in das Löß- und Tegelliegende eingetieft waren. Die Mehrzahl der Objekte stellen übliche Siedlungsgruben der Věteřover Gruppe vor, nur die ausdruckslosen seichten Objekte 31, 37 und auch das einzige erfaßte Pfostengrübchen gelang es nicht näher zu datieren. Zwei Objekte (33, 38) hängen dann schon mit der Úněticer Besiedlung der Lokalität zusammen. Während Objekt 33 wiederum eine übliche Siedlungsgrube mit gedrunge- nen Wänden, bildete Objekt 38 eigentlich ein einziges, mit dem Boden nach oben gestelltes Gefäß, bei welchem eine massive beinerne Ahle lag. Im Gefäßhals befanden sich zwei abgeschliffene Steinartefakte und zwei beinerne Spitzen. Gleichzeitig mit dem Gefäß hat man einige kleine Knochenbruchstücke, einschließ- lich von einigen durchglühten gefunden, die man jedoch wegen ihrer fragmenta- rischen Erhaltung nicht als menschliche bestimmen kann, was ein ausschlag- gebendes Argument für die Interpretation der Situation als Brandbestattung

wäre. Das eigentliche Gefäß gehört anhand der zwei gegenüberliegenden, horizontalen Henkeln knapp oberhalb des Umbruches, bereits dem vorklassischen Abschnitt der Úněticer Kultur (Stuchlík 1981, 24). Objekt 38 belegt so die Nützung des zentralen Teiles der Anhöhe Cezavy schon im älteren Abschnitt der Úněticer Kultur und ist eines von den ersten Belegen der Existenz altúněticer Höhenlokalitäten in Mähren.

POKRAČOVÁNÍ VÝZKUMU VĚTEŘOVSKÉHO SÍDLIŠTĚ NA NÁVRŠÍ "KOLDBERKY" V SEDLECI U MIKULOVA V ROCE 1989 (okr. Břeclav)

Jaroslav Peška, Regionální muzeum Mikulov

V létě letošního roku proběhla druhá sezóna záchranného archeologického výzkumu na návrší "Koldberky" v trati "Nad Nesytem", asi 2 km vých. od obce, započatého již v roce 1987 (Peška, 1990). Rozšířením a celkovým prozkoumáním sondy S I/87 navázaly práce na první fázi výzkumu. Navíc byly, v souvislosti s postupující likvidací vinohradů směrem na V, položeny na temeni návrší další 3 nestejně velké sondy (S VI-VIII/89), rozšiřované v jednotlivých případech ve snaze zachytit celé půdorysy objektů.

Sonda VI/89 (8x5 m), situována na nejvyšším bodě lokality přímo v prostoru výškového bodu 212,26 trigonometrické sítě: zde se podařilo zachytit celkem 3 mělké kruhové věteřovské jámy a jednu menší jamku s vypálenými stěnami bez průvodního materiálu.

Sonda VII/89 (10x2 m), orientovaná Z-V, 67,5 m na V od S VI/89: v jejím středu prozkoumána orbou zcela zničená sídlištní jáma (obj.15), z níž se zachovalo pouze dno a část výplně obsahující množství fragmentů keramických nádob a zlomek velké kamenné podložky. Mezi keramikou bylo možno rozlišit střepy z větší čtyřhrané prstované zásobnice či amfory, stojící původně patrně spolu s dalšími na dně dnes zničené jámy, kterou předběžně řadíme do střední až mladší doby bronzové.

Sonda VIII/89 (24x1 m), úzká sonda 45 m JV od S VII/89, orientace SZ-JV, situovaná na J až JV svah vytvářející v těchto místech jakýsi menší terasovitý stupeň před vlastním J svahem táhnoucím se až k patě celého kopce. V jejím rozšíření ve spodní části se vyrýsovaly dva menší objekty s nebohatým obsahem.

Dosud největší prozkoumaná sonda I/87,89 (18x17 m) přinesla odkryv 3 jam obvyklého kónického průřezu, z nichž alespoň obj. 8 můžeme považovat za zásobní jámu. Mimo to výzkum zachytil množství kulových jamek různých průměrů s odlišným zásysem nepravidelně rozmístěných na ploše sondy. Jejich kumulace téměř ve středu a v SV rohu sondy můžeme označit za zbytky nadzemních kulových proutěných konstrukcí blíže neznámého účelu, které určitým způsobem souvisí s hospodářským životem osady. Osm kulových jamek odkrytých při Z okraji SI/87,89 působí dojem pravidelného uspořádání do 3 nebo 4 řad ve vzdálenosti 150-250 cm. S jejich pokračováním počítáme S a Z směrem mimo zkoumanou plochu. Odkryt celý půdorys této stavby, určit její charakter, příp. se pokusit o časové zařazení je úkolem dalšího výzkumu, který bude v příštím roce soustředěn právě do těchto míst. Zajímavým technickým prvkem sledované stavby jsou 2 zjištěné případy (K 20,27) negativů dřevěných, trojbokých (!), přes 20 cm širokých "sloupků",

PREHLED VÝZKUMŮ 1989

BRNO 1993

- Vydává: Archeologický ústav AV ČR, Brno, Koliště 17/19
- Odpovědný redaktor: Dr. J. Tejral
- Redaktoři: Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchliková
- Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá
- Kresby: A. Krechlerová
- Titulní list: nákončí v anglokarolinském stylu z Brna-Líšně, měř. 2 : 1
- Tisk: Tiskárna Gloria, Rosice u Brna
- Evidenční číslo: ÚVTEI - 73332
- Náklad: 450 ks — neprodejné
- Vydáno jako rukopis